

Adjektiva

Adjektiva účelová (-icí) a dějová (-ící)

adjektiva účelová: k čemu něco slouží obecně X adjektiva dějová: co aktuálně probíhá

Dějová adjektiva vyjadřující současný děj (dělalíci)

- pojmenovávají aktuální (popř. obecně pojatý) děj současný s dějem určitého slovesa
- 3. os. pl. ind. prez. + -cí: *dělají+cí*
- výhradně od nedokonavých sloves

Účelová adjektiva

- vyjadřují účel, ke kterému věc slouží (obvykle pracovní a výrobní činnosti)
- přípona -cí (-ací, -ecí, -ící) se připojuje k minulému slovesnému kmeni (výjimkou jsou adj. *pečící, stojící*)
- krácení dlouhé kmenotvorné přípony (*hrát – hrací*)
- zprav. od nedokonavých sloves

Adjektiva na vztahová (-ní) a hodnotící (-ný)

adjektiva vztahová: vyjadřují vztah k něčemu X adjektiva hodnotící: často přenesený, abstraktnější význam

čelní kost (na čele) X *čelný* představitel (hlavní, stojící v čele)
mravní zákony (vztahující se k mravům) X *mravný* člověk (jednající ve shodě s dobrými mravy)
nákladní vlak (pro náklad) X *nákladný* projekt (drahý)
obecní majetek (patří obci) X *obecný* problém (všeobecný)
početní příklad (k počítání) X *početná* rodina (velká)
prodejný stánek (kde probíhá prodej) X *prodejný* výrobek (určený k prodeji)
soudní proces (u soudu) X *soudný* člověk (který dokáže posoudit)
trestní rejstřík (kde jsou zapsány tresty) X *trestný* čin (který zaslouží trest)
srdeční sval (v srdci) X *srdečný* pozdrav (přátelský, od srdce)
výstavní prostor (kde se konají výstavy) X *výstavné* město (krásné)
zábavní park (určený k pobavení) X *zábavná* činnost (přinášející zábavu)
životní podmínky (vztahující se k životu) X *životný* (živý, živoucí)

... a některé další podobné dvojice.

(Individuální) posesivní adjektiva

- vyjadřují vztah k jednomu konkrétnímu individuu

- tvoří se zpravidla od vlastních nebo obecných jmen osob, řidčeji zvířat

-**ův/-ov-**: od maskulin

-**in-**: od feminin, alternace *d/d', t/t', n/n', k/č, h/ž, ch/š, g/ž*

Netvoří se od: neuter, substantiv v plurálu, adjektivních typů substantiv, přechýlených feminin na *-ice* (*úřednice*) a *-yně* (*soudkyně*), rozvitých substantiv, hromadných jmen osob a názvů lidských kolektivů (*družstvo, lidstvo*)

Stupňování adjektiv

druhý stupeň (komparativ): přípona *-ější/-ejší, -ší, -í*

-**í**: ze základu neodvozených adjektiv na *-k(ý)* (alternace *k/č*) – *hezčí, křehčí, lehčí, měkčí, tenčí, hebkí vlhčí* (nepočtená skupina adjektiv)

-**ší**: z kořene neodvozených adjektiv na *-k(ý), -ok(ý), -ek(ý), -ch(ý), -h(ý), -d(ý), -t(ý)* (alternace *h/ž, z/ž, ch/š, s/š*) – *hladší, kratší, mladší, nižší, sladší, bližší, vyšší, užší, hlubší, další, sušší, tišší, tvrdší, čistší* (dnes neproduktivní)

-ější/-ejší: produktivní, měkčení koncové souhlásky:

a) ostatní neodvozená adjektiva: *cizejší, černější, hloupější*; dublety *hrubší/hrubější, čistší/čistější, hustší/hustější, snazší/snadnější*

horký – horčejší, hořký – hořčejší

b) všechna odvozená adjektiva: *pohodlnější, opravdovější, provinilejší*

- komparativy ze **supletivního** (odlišného) kořene: *dobrý – lepší, zlý – horší, velký – větší, malý – menší, dlouhý – delší*

Nestupňují se: adjektiva vztahová, adjektiva na *-cí*, adjektiva druhově přivlastňovací (*psí, kuřecí*), adjektiva odvozená od příslovcí (*tamější, letošní*)